

Sygn. akt I CSK 564/22

POSTANOWIENIE

Dnia 14 lipca 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Beata Janiszewska

w sprawie z powództwa A. D.

przeciwko T. D.

o zapłatę,

na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej w dniu 14 lipca 2022 r.,

na skutek skargi kasacyjnej powoda od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]

z dnia 16 marca 2021 r., sygn. akt I ACa [...],

1. odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,

2. nie obciąża A. D. kosztami postępowania kasacyjnego.

UZASADNIENIE

Powód A. D. wniósł skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...], zmieniającego – wskutek apelacji pozwanego T. D. – wyrok Sądu Okręgowego w S., ze skutkiem oddalenia powództwa w sprawie o zapłatę.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Jako przyczynę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania skarżący wskazał oczywistą zasadność skargi. Powód wystąpienie tej przyczyny kasacyjnej wiązał z jednej strony z naruszeniem przez Sąd drugiej instancji art. 5 k.c. i art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 393 § 1 i 2 k.c. oraz art. 353¹ k.c., a z drugiej strony – ze sporządzeniem uzasadnienia zaskarżonego orzeczenia w sposób uniemożliwiający dokonanie w sprawie kontroli kasacyjnej.

Oparcie wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania na przyczynie kasacyjnej unormowanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. wymaga wykazania niewątpliwej, widocznej *prima facie* sprzeczności przyjętej przez Sąd drugiej instancji wykładni lub zastosowania prawa z brzmieniem przepisów lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji prawa. Wnoszący skargę powinien więc zawrzeć w uzasadnieniu wniosku wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się "oczywista zasadność" skargi i przedstawić odpowiednie argumenty (postanowienie Sądu Najwyższego z 5 września 2008 r., I CZ 64/08). Do przyjęcia skargi do rozpoznania na podstawie wskazanej przyczyny kasacyjnej nie jest wystarczające samo kwalifikowane naruszenie prawa przez Sąd drugiej instancji. W art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. mowa bowiem o oczywistej zasadności skargi, a nie o trafności zarzutu. Przytoczone przez skarżącego okoliczności powinny zatem jednoznacznie wskazywać na to, że w zasadniczym postępowaniu skarga kasacyjna zostanie rozstrzygnięta na korzyść strony, która ją wniosła (postanowienie Sądu Najwyższego z 10 maja 2019 r., I CSK 768/18).

Uzasadnienie wniosku powoda o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie świadczy o spełnieniu powyższych wymagań. Część zaprezentowanych racji została ujęta w taki sposób, że ocena zasadności wniosku nie byłaby możliwa bez jednoczesnej analizy podstaw skargi, co na obecnym etapie postępowania jest niedopuszczalne (postanowienie Sądu Najwyższego z 18 maja 2018 r., IV CSK 612/17). Ponadto argumenty wspierające wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania stanowią w istocie powielenie uzasadnienia zarzutów skargi kasacyjnej, tymczasem przyczyna kasacyjna, o której mowa w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., stawia przed skarżącym znacznie wyższy próg wymagań co do przekonującej siły formułowanych argumentów. Ocena wystąpienia ww. przyczyny nie może polegać na zbadaniu merytorycznej wartości zarzutów, gdyż takie zbadanie byłoby możliwe wyłącznie na etapie rozpoznania skargi, a nie podejmowania decyzji w kwestii przyjęcia skargi do rozpoznania. Z tego względu racje mające świadczyć o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej muszą, stosownie do istoty tej przyczyny kasacyjnej, w sposób zupełnie jednoznaczny przemawiać za wadliwością orzeczenia, widoczną *prima facie*, bez szerszej analizy prawnej, czyli bez dokonywania jurydycznej oceny zarzutów skargi.

Wypada również przypomnieć, że – tak samo jak w przypadku innych przyczyn kasacyjnych – badanie wystąpienia oczywistej zasadności skargi kasacyjnej następuje w odniesieniu do ustaleń faktycznych sądu drugiej instancji, jako wiążących w postępowaniu kasacyjnym nie tylko na etapie badania podstaw kasacyjnych, lecz także w ramach tzw. przedsądu. Argumentacja wspierająca wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania nie może zatem opierać się na własnych, alternatywnych ustaleniach poczynionych przez stronę skarżącą, a w konsekwencji sprowadzać się do polemiki z ustaleniami faktycznymi sądu drugiej instancji lub poprzedzającą dokonanie tych ustaleń oceną dowodów.

Analiza argumentów zawartych we wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, dokonana przez pryzmat przedstawionych wyżej uwag, nie uzasadnia podzielenia stanowiska strony powodowej o oczywistej zasadności wniesionej skargi.

Po pierwsze, wbrew zastrzeżeniom skarżącego, orzeczenie Sądu Apelacyjnego poddaje się kontroli kasacyjnej. Świadczy o tym nie tylko fakt sporządzenia przez powoda obszernej skargi kasacyjnej, która w zasadniczej części odnosi się do *meritum* rozstrzygnięcia, lecz także możliwość jednoznacznego odtworzenia toku rozumowania Sądu drugiej instancji. Sąd ten wskazał, że powództwo o zapłatę roszczenia wynikającego z ustanowionego w umowie darowizny obowiązku spłaty na rzecz A. D. podlegało oddaleniu z dwóch przyczyn. Pierwsza z nich uwzględniała ustalenia Sądu, że roszczenie powoda zostało zasadniczo zaspokojone wskutek otrzymania bliżej określonych kwot, w formie wpłat lub innych rozliczeń dokonywanych wprawdzie z rodzicami, lecz z wykorzystaniem środków finansowych pozyskanych z dochodów gospodarstwa, którego współwłaścicielem był pozwany, lecz które – w ramach przyjętych rodzinie zasad funkcjonowania tego gospodarstwa – było w istocie nadal prowadzone przez darczyńców, bez pobierania dochodów przez powoda.

Drugim elementem argumentacji Sądu Apelacyjnego było stwierdzenie, że dochodzenie przez powoda roszczenia w zakresie ewentualnej niedopłaty stanowiło przejaw nadużycia prawa podmiotowego w rozumieniu art. 5 k.c. Stanowisko wyrażone w motywach zaskarżonego orzeczenia jest zatem

dostatecznie klarowne, co nie pozwala na podzielenie tezy powoda, że motywy zaskarżonego orzeczenia zostały przedstawione w sposób rażąco sprzeczny z zasadami sporządzania uzasadnień, naruszając w ten sposób prawo strony do kontroli kasacyjnej.

Po drugie, o potrzebie przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie świadczą także wywody nawiązujące do art. 5 k.c. i art. 353 § 1 k.c. w zw. z art. 393 § 1 i 2 k.c. oraz art. 353¹ k.c., a dotyczące w istocie wyłącznie kwestionowania podstaw do zastosowania w sprawie pierwszego z ww. przepisów. Sąd Apelacyjny uzasadnił swe stanowisko o nadużyciu przez powoda prawa podmiotowego z uwagi na sprzeczność dochodzenia zapłaty z zasadami współżycia społecznego. Wskazał na rażącą dysproporcję między wartością dochodzonej przez powoda spłaty oraz faktycznym przysporzeniem uzyskanym przez pozwanego wskutek darowizny, na przyjęty w rodzinie stron sposób prowadzenia gospodarstwa rolnego po dokonaniu darowizny, w tym w istocie niekorzystanie przez pozwanego z przedmiotu darowizny i dalsze wykorzystywanie gospodarstwa przez darczyńców, wraz z dysponowaniem dochodami z darowanego gospodarstwa, m.in. na spłatę roszczeń powoda.

Przywołane racje niewątpliwie mogą być traktowane jako istotne dla dokonania oceny żądania zapłaty przez pryzmat zasad współżycia społecznego, zwłaszcza w sytuacji wskazanego wyżej, specyficznego kształtowania się stosunków rodzinno-majątkowych i realizacji przez rodziców obu stron sporu własnych zamierzeń co do sprawiedliwego, w ich odczuciu, wsparcia finansowego dzieci. W świetle powyższego nie można przyjąć, by skarga kasacyjna, kwestionująca stanowisko Sądu Apelacyjnego, była oczywiście uzasadniona. Nie sposób także pominąć, że podważanie tego stanowiska następowało m.in. za pomocą argumentów opierających się na własnych twierdzeniach skarżącego co do prawidłowości ustaleń faktycznych sprawy, co jest oczywiście niedopuszczalne. Skoro podstawą skargi kasacyjnej nie mogą być zarzuty dotyczące ustalenia faktów lub oceny dowodów (art. 398³ § 3 k.p.c.), to tym bardziej strona skarżąca nie może rościć sobie kompetencji do formułowania tez o właściwych, w jej przekonaniu, ustaleniach faktycznych sprawy, a następnie na tych ustaleniach opierać ocenę

prawną okoliczności sprawy, podsumowaną tezą o oczywistej zasadności skargi kasacyjnej.

Kierując się przedstawionymi względami, Sąd Najwyższy uznał, że z motywów skargi kasacyjnej nie wynika, by zachodziły przyczyny określone w art. 398⁹ § 1 k.p.c., co uzasadniało odmowę przyjęcia tej skargi do rozpoznania. O kosztach orzeczono na podstawie art. 102 k.p.c., mając na względzie to, że skargę wniesiono w sprawie, w której zaskarżone orzeczenie zapadło na podstawie m.in. art. 5 k.c., a Sąd drugiej instancji brał pod uwagę przysługiwanie powodowi (w określonym zakresie) prawa podmiotowego, którego ochrony skarżący poszukiwał. W związku z tym uznano, że w warunkach niniejszej sprawy obciążenie powoda kosztami postępowania w jakiegokolwiek części byłoby nieuzasadnione.

Z uwagi na powyższe, na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c., orzeczono, jak w sentencji postanowienia.

[as]